

Μοντέλο Κοσόβου

Μπορεί μία χώρα, μία οικονομία, να συνεχίζει να φυτοζωεί με το ευρώ ως νόμισμα χωρίς ανάπτυξη, με κράτος (ουσιαστικά) εκτός λειτουργίας, με πλήρη αδυναμία να εισάγει πρώτες ύλες και αγαθά (εκτός κι αν οι αγοραστές τα προπληρώνουν πριν εισαχθούν), με μια πολιτική ηγεσία κλεπτοκρατών και ενίοτε μαφιόζων, με μια συνεχιζόμενη, μαζική μετανάστευση όσων μπορούν στο εξωτερικό; Μπορεί! Και λέγεται Κόσοβο.

Όταν ξέσπασε η Κρίση στην χώρα μας το 2009/10, πολλοί έλεγαν ότι η κα Μέρκελ σκόπευε να επιβάλει στην Ελλάδα το μοντέλο Βουλγαρίας: μισθοί στο 1/3 των έως τότε ελληνικών, κράτος συρρικνωμένο και σχεδόν ανύπαρκτο στους (ακριβούς) τομείς της υγείας και της παιδείας, μια οικονομία φτωχή μεν αναπτυσσόμενη δε (προσεταιριζόμενη εταιρείες που μεταναστεύουν εκεί, ελκυσόμενες από τους χαμηλούς μισθούς και φόρους). Από τότε θεωρούσα πως αυτή η ερμηνεία ήταν λάθος. Αντίθετα, η Ελλάδα βρισκόταν εξ αρχής αντιμέτωπη με το μοντέλο Λεττονίας.

Ποια η διαφορά με την Βουλγαρία; Όπως και στην δική μας περίπτωση, η Κρίση του 2008 είχε βρει την Λεττονία σε άνθηση (κι αν όχι σε πραγματική άνθηση τουλάχιστον σε κατάσταση μεγέθυνσης εισοδημάτων). Το εισόδημα κατά κεφαλήν είχε αρχίσει να αγγίζει τα επίπεδα της Ελλάδας και την Κύπρου, κάτι που ποτέ δεν ίσχυσε για την Βουλγαρία. Μέσα σε δύο χρόνια, το εθνικό εισόδημα της Λεττονίας έπαθε καθίζηση της τάξης περίπου του 28%. Μισθοί καταρρέθηκαν, η ανεργία εκτοξεύτηκε στα ουράνια, οι συντάξεις ουσιαστικά καταργήθηκαν, η μετανάστευση μετετράπη σε εθνικό άθλημα. Από τότε η οικονομία της Λεττονίας σταθεροποιήθηκε όπως περίπου σταθεροποιείται ένας ασθενής σε χρόνια κόμμα.

Αυτό ήταν το «όραμα» της γερμανικής πολιτικής ηγεσίας και για την Ελλάδα. Ο ευφημισμός που χρησιμοποίησαν ήταν η «εσωτερική υποτίμηση». Μια εξέλιξη παρόμοια με εκείνη της Λεττονίας. Όμως υπήρξε ένα σοβαρό εμπόδιο σε αυτή την «προοπτική»: Αντίθετα με την Λεττονία, η Ελλάδα είχε ένα τραπεζικό σύστημα το οποίο ήταν ιδιαίτερα διασυνδεδεμένο με το τραπεζικό σύστημα της ευρωζώνης. Επί πλέον, το χρέος του ελληνικού δημοσίου είχε διασπαρθεί σε όλα τα μήκη και πλάτη όχι μόνο του ελληνικού τραπεζικού συστήματος αλλά ολόκληρου του ευρωζωνικού τραπεζικού τομέα. Δεν ήταν λοιπόν δυνατόν απλά να αφεθεί η ελληνική οικονομία σε μια καθίζηση τύπου Λεττονίας, καθώς κάτι τέτοιο θα ήταν καταστροφικό για τις τράπεζες του Ευρωπαϊκού Βορρά: καθώς η ελληνική οικονομία θα συρρικνωνόταν, όπως κι εκείνη της Λεττονίας, η δυνατότητά της να αποπληρώσει τα δάνεια προς τις τράπεζες του Βορρά θα μειωνόταν ανάλογα. Για αυτό «προέκυψαν» τα Μνημόνια, τα Μεσοπρόθεσμα, οι τρόικες κλπ.

Έχοντας, εκ των πραγμάτων, αποκλείσει το σενάριο Βουλγαρίας και Λεττονίας, η Ελλάδα μπήκε σε μια τριετία δανειοληψίας-μετά-λιτότητας. Ουσιαστικά,

κατεβλήθη η προσπάθεια να γίνουμε μια όλο-και-περισσότερα-δανειζόμενη Λεττονία – τουλάχιστον έως ότου το χρέος μας μεταφερόταν από τις γερμανικές τράπεζες στους ώμους των φορολογουμένων της Γερμανίας, της Ολλανδίας κλπ. Βέβαια, κάποια στιγμή, η «μεταφορά» αυτή ολοκληρώθηκε. Τότε, όπως στις μουσικές καρέκλες, η μουσική σταματά και δεν υπάρχουν αρκετές καρέκλες για να κάτσουν τόσο οι ελληνικές τράπεζες και μη, όσο και το ελληνικό δημόσιο. Αυτή την «στιγμή» την διακρίνουμε στον ορίζοντα – κάπου εκεί τον Νοέμβρη (μετά τις αμερικανικές ακλογές). Το ερώτημα είναι: Όταν σταματήσει η μουσική, τι θα γίνει; Λογικά, η Ευρώπη θα πρέπει να αποφασίσει είτε να μας «ακρωτηριάσει» είτε να μας δώσει μια ελπίδα να ορθοποδήσουμε. (Όχι βέβαια με «επιμηκύνσεις» και άλλες αντίστοιχες ανοησίες αλλά με ένα πρόγραμμα που να τερματίζει κι όχι απλά να επεκτείνει το «κύκνιο άσμα» της χώρας.) Δυστυχώς εδώ ισχύει αυτό που λέγαμε στον στρατό: *Εκεί που αρχίζει η ευρωζώνη σταματά η λογική!* Για αυτό τον λόγο φοβάμαι ότι «παίζει» και μια τρίτη «προοπτική»: το μοντέλο Κοσόβου.

Να σας θυμίσω ότι το Κόσοβο δεν ανήκει βέβαια ούτε στο ευρώ ούτε στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεν είναι καν χώρα (τουλάχιστον όχι κατά τον ΟΗΕ). Κι όμως. Αν πάτε στο Κόσοβο θα διαπιστώσετε ότι όλες οι συναλλαγές του γίνονται σε ευρώ. Τα ATM των τραπεζών δίνουν ευρώ. Στα σύνορα πληρώνετε με ευρώ για την «βίζα» που σας επιτρέπει να εισέλθετε στην χώρα. Και σαν να μην έφτανε αυτό, την οικονομία του Κοσόβου την διαχειρίζεται, επισήμως, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ως εντολοδόχος του ΟΗΕ). Με άλλα λόγια, εκεί η «τρίκα» (που όμως αποτελείται από την ΕΕ, την Διεθνή Τράπεζα – το αδελφάκι του ΔΝΤ – και τον ΟΗΕ) κυβερνά άμεσα. Όσο για την κυβέρνηση του Κοσόβου, αυτή απλά βοηθά στο να κρατούνται τα προσχήματα, να δίνεται η εντύπωση της αυτοδιάθεσης μιας κοινωνικής οικονομίας η οποία, χωρίς πραγματικό τραπεζικό σύστημα, χωρίς καμία ουσιαστική εξουσία επί της τύχης της, χωρίς πολιτική εκπροσώπηση στις Βρυξέλλες ή στην Φρανκφούρτη, παρατηρεί νωχελικά και θλιμένα την διαιώνιση της κλεπτοκρατίας υπό συνθήκες αναπαραγώμενης εξαθλίωσης.

Τίποτα δυστυχώς από όσα κάνει και λέει η ελληνική πολιτική ηγεσία δεν μου δίνει κάποια ελπίδα ότι το Μοντέλο Κοσόβου τους φοβίζει αρκετά ώστε να το αποτρέψουν. Το χειρότερο μάλιστα είναι ότι μπορεί να το θεωρούν, μπροστά στο φάσμα της αποπομπής από το ευρώ, ως ένα «καλό» σενάριο. Δεν είναι. Το γεγονός ότι η έξοδος από το ευρώ θα ήταν καταστροφική δεν μπορεί να αποτελέσει άλλοθι για την δική μας κλεπτοκρατία να επενδύσει στο Μοντέλο Κοσόβου.